

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่งาม
เลขที่รับ..... ๕๕๒
วันที่..... ๒๕ เม.ย. ๒๕๖๙
เวลา..... ๑๑.๑๕ น.

ที่ 3/2569

ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า
จ.หนองบัวลำภู

24 เมษายน 2569

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์โรงเรียนพลเมือง

เรียน นายกององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไผ่งาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. หลักสูตรโรงเรียนพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าฯ	จำนวน 1 เล่ม
2. ใบสมัครโรงเรียนพลเมือง	จำนวน 10 ชุด

ด้วยศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจ.หนองบัวลำภู จะเปิดอบรมหลักสูตรโรงเรียนพลเมือง และมี
วัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย
- 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่มีวิสัยทัศน์ คิดเชิงสร้างสรรค์ และสามารถออกแบบ
รวมทั้งขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย
- 3 เพื่อสร้างเครือข่ายพลเมืองที่มีพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และนำเสนอนโยบายสาธารณะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน
สำหรับการรับสมัคร 1 - 30 เมษายน 2569 สถานที่เรียน เทศบาลตำบลหัวนา จำนวนชั่วโมงเรียน 60 ชั่วโมง

จึงขอความอนุเคราะห์มายังท่านช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจสมัครเข้าอบรมตามหลักสูตรโรงเรียนพลเมือง
ตามเอกสารที่เรียนแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายประดิษฐ์ อาสน์ป่าสา)

ตำแหน่งประธานศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้าจ.หนองบัวลำภู

เบอร์โทร. 084-7432121

ใบสมัครเข้าเรียนโรงเรียนพลเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ปีการศึกษา 2569

หมายเลขใบสมัคร.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร นาย/นาง/นางสาว.....
อายุ.....ปี
2. ที่อยู่ (สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์) บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....
ซอย.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....
e-mail.....ID line.....
3. ระดับการศึกษาสูงสุด.....
4. อาชีพ.....
5. ภูมิลำเนา.....ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)

ผู้สมัครได้แนบเอกสารดังต่อไปนี้

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

.....

.....

หลักสูตรโรงเรียนพลเมือง

ปีการศึกษา 2569

ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมืองสถาบันพระปกเกล้า

จังหวัดหนองบัวลำภู

หลักสูตรโรงเรียนพลเมือง

ส่วนที่ 1 โครงการโรงเรียนพลเมือง

1. หลักการเหตุผล

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางของประเทศได้อย่างแท้จริง ตามหลักการสำคัญที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” อันเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ประเทศไทยดำเนินการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมานานกว่า 90 ปี แม้จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ความสำเร็จของประชาธิปไตยที่ทุกคนมุ่งหวังยังต้องอาศัย “พลเมืองที่มีคุณภาพ” ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนต่อส่วนรวม การพัฒนาประชาธิปไตยให้มั่นคงจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากประชาชนเพียงรอให้ผู้อื่นแก้ไขปัญหาแทน แต่ต้องร่วมกันแสดงบทบาทความเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active Citizen) และร่วมขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้า

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี พลเมืองจึงต้องไม่เพียง “มีส่วนร่วม” เท่านั้น แต่ต้องพัฒนาเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่มีวิสัยทัศน์ คิดสร้างสรรค์ และมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาชุมชนของตนอย่างยั่งยืน โดยใช้แนวคิดประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดผลจริง สร้างคุณค่าให้กับส่วนรวม และเป็นพลังขับเคลื่อนประเทศสู่สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง

ด้วยเหตุนี้ ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง จึงจัดทำ “โครงการโรงเรียนพลเมือง” ขึ้น เพื่อส่งเสริมและสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การคิดวิเคราะห์ และการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น “พลเมืองผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่สามารถออกแบบและขับเคลื่อนโครงการพัฒนาชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

โครงการนี้มุ่งขยายโอกาสทางการเรียนรู้การเมืองการปกครองให้เข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่ โดยเคารพความหลากหลายของบริบทชุมชนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการพัฒนาชุมชนและสังคมไทยให้เติบโตอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์

นักเรียนที่ผ่านการศึกษามาจากโรงเรียนพลเมืองนี้ จะบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ดังต่อไปนี้

2.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย

2.2 เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่มีวิสัยทัศน์ คิดเชิงสร้างสรรค์ และสามารถออกแบบ รวมทั้งขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยมประชาธิปไตย

2.3 เพื่อสร้างเครือข่ายพลเมืองที่มีพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และนำเสนอนโยบายสาธารณะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

3. กรอบแนวคิด

แนวคิดในการดำเนินโครงการโรงเรียนพลเมืองคือการมุ่งส่งเสริมการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการ “ลงมือกระทำ” อย่างถูกต้องเหมาะสม และต่อเนื่อง เพื่อเกิดความรู้ มีทักษะการเป็นผู้นำ และมีความมั่นใจในการเข้ามามีส่วนร่วม มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีอำนาจการจัดการและการปกครอง และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โรงเรียนพลเมืองจึงมีหลักและกรอบแนวคิดหลักในการเปิดโรงเรียนพลเมือง 2 ประการ คือ

3.1 ความรู้ ความเข้าใจ เป็นพื้นฐาน และเพื่อให้เกิดทักษะความเป็นผู้นำ คือ การลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อันจะพัฒนาสำนึกความเป็นพลเมืองในการแก้ปัญหาของตัวเองในพื้นที่และชุมชน ด้วยความเต็มใจและด้วยตระหนักในความสามารถของตนเองในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตย

3.2 ผู้นำพลเมืองที่เข้มแข็งต้องสามารถพัฒนาตนเอง และสร้างการมีส่วนร่วมใช้ความสามารถที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการเสริมอำนาจซึ่งกันและกัน สร้างเครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของส่วนรวมด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

4. รูปแบบการเรียนการสอน

ประกอบด้วย การบรรยายแบบมีส่วนร่วม การอภิปรายระดมความคิดเห็น การนำเสนอ การลงมือปฏิบัติ การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน โดยมุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการศึกษา เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มุมมองและข้อมูลระหว่างนักเรียนและวิทยากรอย่างเชื่อมโยงประสาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้สูงสุด

5. วิธีดำเนินการ

5.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คุณสมบัติ จำนวนนักเรียน

กลุ่มเป้าหมาย และ คุณสมบัติ เพื่อทุกคนในชุมชนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีอุดมการณ์ ความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีและจำเป็นต่อการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้ที่จะเข้าศึกษา ในโรงเรียนพลเมือง จึงให้โอกาสกับทุกคนที่สนใจเข้าศึกษา ไม่จำกัดเพศ ไม่จำกัดการศึกษา เช่น ประชาชนทั่วไปทั้ง เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน ทั้งจากท้องถิ่นและท้องที่ ผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ในชุมชน ในระดับตำบล โดยจะต้องขับเคลื่อนร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และต้องเป็นประชาชน หรือผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ จำนวนนักเรียน รุ่นละ ไม่ต่ำกว่า 30 คน และต้องสำเร็จการศึกษา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 65 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

5.2 สัดส่วนคุณสมบัติกลุ่มเป้าหมาย (ไม่ต่ำกว่า 30 คน) ยกเว้น นักเรียน, นิสิต/ นักศึกษา, กศน.

- สมาชิกกลุ่มอาชีพ 10 คน
- ผู้นำท้องถิ่น/ ท้องที่ 10 คน
- ประชาชนทั่วไป 10 คน

5.3 สถานที่ดำเนินโครงการ

สถานที่ของโรงเรียนพลเมือง เป็นการตกลงร่วมกันว่าจะใช้สถานที่หรือห้องเรียนที่ไหนในชุมชน ซึ่งอาจเป็นโรงเรียน สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่มีห้องเรียนที่เหมาะสมและอนุญาตให้ใช้เป็นห้องเรียนของโรงเรียนพลเมือง ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงการเข้าถึงและสะดวกต่อนักเรียนผู้นำพลเมืองในชุมชน

5.4 เงื่อนไขการจบการศึกษา

นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนสร้างผู้นำพลเมืองต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- 1) มีเวลาเข้าเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของชั่วโมงเรียนทั้งหมด
- 2) มีทักษะความเป็นผู้นำพลเมือง และความสามารถในการ ขับเคลื่อนประเด็นในพื้นที่ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการ Project Citizen หรือใช้เครื่องมือกระบวนการอื่นที่เหมาะสม เพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์แนวทางแก้ไข และจัดทำนโยบายสาธารณะในระดับชุมชน
- 3) ผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ประเด็นสาธารณะสู่กระบวนการนิติบัญญัติท้องถิ่น

ส่วนที่ 2 โครงสร้างหลักสูตร

โครงการโรงเรียนสร้างผู้นำพลเมือง ใช้เวลาในการเรียนทั้งสิ้น 60 ชั่วโมง ระยะเวลาประมาณ 5 - 6 เดือนในระหว่างปีงบประมาณ แบ่งเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียน การฝึกปฏิบัติกิจกรรมสำคัญในห้องเรียน/ชุมชน และการทำโครงการเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์พลเมืองเชิงประจักษ์ ดังนี้

1) การเรียนการสอนในห้องเรียน จำนวน 4 คาบ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง
 2) การฝึกปฏิบัติจริงผ่านการทำงานกลุ่มในพื้นที่ชุมชน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน ผ่านกิจกรรมสำคัญในห้องเรียน เพื่อให้เข้าใจบทบาท หน้าที่ และกระบวนการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน การเรียนรู้จะเชื่อมโยงกับการสำรวจและถอดบทเรียนจาก พื้นที่ต้นแบบ (Best practice) และผลกระทบเชิงบวก (Impact) ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จที่ผ่านมา เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาแนวทางขับเคลื่อนชุมชนอย่างยั่งยืน ลงมือปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน จำนวน 6 คาบ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง

3) กิจกรรม “โครงการเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์พลเมืองเชิงประจักษ์” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยใช้กระบวนการ Project Citizen หรือกระบวนการอื่นที่เหมาะสม เพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์แนวทางการแก้ไข และจัดทำนโยบายสาธารณะในระดับชุมชน ตลอดจนสะท้อนการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ การดำเนินกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วงสำคัญ รวมระยะเวลา 5 วัน (10 คาบ รวม 30 ชั่วโมง) ได้แก่

ช่วงที่ 1 : การพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ (4 คาบ ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง)

มุ่งเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องบทบาทผู้นำพลเมือง การคิดเชิงสร้างสรรค์การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

ช่วงที่ 2 : การขับเคลื่อนในพื้นที่ (3 คาบ ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง)

ให้ผู้เรียนลงพื้นที่จริง เพื่อขับเคลื่อนประเด็นปัญหาที่เลือก ศึกษาข้อมูลเชิงลึก ร่วมกับชุมชนในการวิเคราะห์และนำเสนอแนะนโยบายสาธารณะ พร้อมจัดทำรายงานผลการดำเนินงานและการสะท้อนผลการเรียนรู้ รวมจำนวนชั่วโมงทั้งหลักสูตร 60 ชั่วโมง

ทั้งนี้ การเรียนการสอนในโครงการโรงเรียนสร้างผู้นำพลเมือง ประกอบด้วย 3 หมวดวิชา แต่ละหมวดมีวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหา และรายวิชา ดังนี้

2.1 หมวดที่ 1 วิชาแกนกลางหรือวิชาบังคับ รวม 4 หัวข้อวิชา จำนวน 12 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจรัฐธรรมนูญกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในหลักการและคุณค่าประชาธิปไตยกับความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม
4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในกระบวนการบัญญัติกฎหมายและกำหนดนโยบายสาธารณะ และบทบาทของฝ่าย นิติบัญญัติ และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่บัญญัติกฎหมาย ข้อบังคับ และนโยบายสาธารณะ

2.1.1 หัวข้อวิชาที่ 1 : กิจกรรมปฐมนิเทศ และกิจกรรมแลกเปลี่ยนของนักเรียนพลเมือง (3 ชั่วโมง)

กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนผู้นำพลเมือง เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการเรียนรู้ในโรงเรียนพลเมือง มีเป้าหมายเพื่อแนะนำแนวคิดหลักของหลักสูตรพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะ “พลเมืองที่มีส่วนร่วม” รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจและความพร้อมทางจิตใจในการเรียนรู้ร่วมกันตลอดหลักสูตร

หัวข้อวิชานี้ ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและเจตนารมณ์ของโรงเรียนพลเมือง
- เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมืองที่มีส่วนร่วม
- เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและทัศนคติเชิงบวกในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีจิตสาธารณะ
- เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีระหว่างนักเรียน ครู และพี่เลี้ยง

2.1.2 หัวข้อวิชาที่ 2 : การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในบริบทสากล และ ในบริบทของไทย (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่เป็นเรื่องใกล้ตัว และส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพลเมือง ซึ่งการเมืองการปกครองของไทยคือระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจปกครองเป็นของประชาชน และในระบอบรัฐสภาที่มีผู้แทนประชาชนเข้ามาทำหน้าที่แทน และมีโครงสร้างที่มีดุลอำนาจระหว่างอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เมื่อประชาชนเจ้าของอำนาจมีความรู้ และเข้าใจต่อระบอบและระบบการเมืองการปกครองดังกล่าวก็จะสามารถเข้าถึงและเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองให้เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อชีวิตความเป็นอยู่ตามที่ประชาชนต้องการได้

หัวข้อวิชานี้ ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) ประเทศไทยกับรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา
- 2) ประชาธิปไตยระบอบการปกครองที่ประชาชนสามารถใช้อำนาจได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ประชาธิปไตยทางตรง ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน และ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
- 3) โครงสร้างของประชาธิปไตยระบบรัฐสภาของประเทศไทย และการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ ฝ่ายนิติบัญญัติในการปกครองระดับท้องถิ่น

2.1.3 หัวข้อวิชาที่ 3 : รัฐธรรมนูญกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้ มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกของการเป็น “พลเมืองที่มีคุณภาพ” ตามหลักประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ผู้เรียนตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนในฐานะปวงชนชาวไทย รวมทั้งเข้าใจบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมทางสังคม การเมือง และการกำหนดนโยบายสาธารณะตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 77 เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้อย่างมีเหตุผล โปร่งใส และยึดมั่นในหลักนิติธรรม

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) ความหมายของ “หน้าที่ของปวงชนชาวไทย” ตามหลักรัฐธรรมนูญ

- 2) หลักการประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
- 3) สิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบของประชาชนตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน และการตรากฎหมาย (ตามมาตรา 77)
- 5) การตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐโดยภาคประชาชน
- 6) หน้าที่ของพลเมืองต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสังคมส่วนรวม

2.1.4 หัวข้อวิชาที่ 4 : กฎหมาย และนโยบายสาธารณะกับบทบาทของฝ่ายนิติบัญญัติ (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งทำความเข้าใจกฎหมาย ข้อบัญญัติ และนโยบายสาธารณะ ที่กำหนดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ และจะเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตพลเมืองทุกคนโดยการบังคับใช้เพื่อประโยชน์และความสุขสงบของสังคมที่ทุกคนจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งในฐานะพลเมืองผู้มีอำนาจปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมาย ข้อบัญญัติ และนโยบายสาธารณะ จึงสำคัญ ทั้งนี้ พลเมืองต้องมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการออกกฎหมาย และกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อวิชานี้ ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) กฎหมายและนโยบายสาธารณะกับความสัมพันธ์กับพลเมืองและวิถีชีวิตประจำวัน
- 2) อำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย ข้อบัญญัติ นโยบายสาธารณะ
- 3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

2.2 หมวดที่ 2 วิชาท้องถิ่น (ท้องถิ่นของเรา) รวม 4 หัวข้อวิชา จำนวน 18 ชั่วโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจในท้องถิ่น/ชุมชน ผ่านการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหา พัฒนาท้องถิ่น/ชุมชน ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ความรู้และทักษะที่เหมาะสมตามความประสงค์และความต้องการการพัฒนาของผู้เรียน ท้องถิ่น/ชุมชน

2.2.1 หัวข้อวิชาที่ 5 : บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government Roles and Functions) (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับ บทบาท หน้าที่ และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการบริหารจัดการพื้นที่ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชน และการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ กับภาคพลเมือง เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) ความหมายและความสำคัญของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น
- 2) ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย (อบจ., เทศบาล, อบต., เมืองพิเศษ ฯลฯ)
- 3) บทบาท หน้าที่ และอำนาจตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 4) โครงสร้างการบริหารและกระบวนการทำงานของท้องถิ่น
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
- 6) กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (การเสนอแนะ การตรวจสอบ การร่วมตัดสินใจ)
- 7) การบริหารงบประมาณและการจัดสรรทรัพยากรในท้องถิ่น
- 8) การมีธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 9) บทบาทของพลเมืองในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ

2.2.2 หัวข้อวิชาที่ 6 : การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Citizen Participation in Local Governance) (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึง สิทธิ หน้าที่ และพลังของพลเมือง ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมตรวจสอบกิจการของท้องถิ่น อันนำไปสู่การบริหารจัดการที่โปร่งใส เป็นธรรม และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) ความหมายและหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) สิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญในการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) รูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน (ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบ)
- 4) กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น เช่น การประชาคม การรับฟังความคิดเห็น การเสนอนโยบายท้องถิ่น
- 5) บทบาทขององค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น
- 6) ตัวอย่างการมีส่วนร่วมที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ต่าง ๆ
- 7) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น
- 8) บทบาทของ “พลเมือง” ในการเป็นพลังร่วมสร้างสังคมประชาธิปไตยฐานราก

2.2.3 หัวข้อวิชาที่ 7 : การค้นหาทุนและพลังเชิงบวกของชุมชน (Community Assets & Positive Impact) (6 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจและทักษะในการมองเห็น “ทุนทางสังคม” และ “พลังเชิงบวก” ที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น บุคคลต้นแบบ กลุ่มอาชีพ วิถีชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าการพัฒนาชุมชนไม่จำเป็นต้องเริ่มจาก “ปัญหา” เท่านั้น แต่สามารถเริ่มจาก “สิ่งดีที่มีอยู่” และต่อยอดให้เกิด ผลลัพธ์เชิงบวก (Positive Impact) อย่างยั่งยืน

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) ความหมายของ “ทุนทางสังคม” และ “พลังเชิงบวกในชุมชน”
- 2) การสำรวจและระบุสิ่งดี ๆ ในพื้นที่ (เช่น บุคคล กลุ่ม กิจกรรม ทรัพยากร หรือภูมิปัญญา)
- 3) การวิเคราะห์จุดแข็งของชุมชน
- 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “เรื่องราวความสำเร็จ” และผลกระทบเชิงบวกในพื้นที่
- 5) การเชื่อมโยงทุนทางสังคม

6) การต่อยอดสิ่งดีในพื้นที่สู่โครงการหรือแนวทางการพัฒนาชุมชน

2.2.4 หัวข้อวิชาที่ 8 : บทเรียนจากความสำเร็จสู่แนวทางการพัฒนาชุมชน (6 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความเข้าใจและทักษะในการเรียนรู้จาก “ประสบการณ์ความสำเร็จในพื้นที่” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ของชุมชน ตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานร่วมกัน และสามารถนำบทเรียนเหล่านั้นไป ต่อยอดเป็นแนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) การสำรวจและคัดเลือกกรณีตัวอย่างความสำเร็จในพื้นที่
- 2) การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จ (เช่น ผู้นำ เครือข่าย กระบวนการ และทุนทางสังคม)
- 3) การสรุปบทเรียนเชิงพลเมืองและสิ่งที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนา
- 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม / พื้นที่ เพื่อสร้างแนวคิดและแรงบันดาลใจ
- 5) การระดมประเด็นเพื่อการพัฒนาต่อยอดจากบทเรียนที่ได้รับ
- 6) การนำเสนอแนวทางหรือข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2.3 หมวดที่ 3 วิชาผู้นำพลเมืองเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ และคุณลักษณะของ “ผู้นำพลเมือง” ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ และยึดมั่นในหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. เพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ กระบวนการคิดเชิงระบบ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมอย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและจิตสำนึกของการเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent)” ที่สามารถริเริ่มพัฒนา และขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน
4. เพื่อส่งเสริมการสร้างเครือข่ายผู้นำพลเมืองในระดับพื้นที่ ที่สามารถทำงานร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาชุมชนและประเทศอย่างสมดุล

2.3.1 หัวข้อวิชาที่ 9 : พัฒนาภาวะผู้นำพลเมืองเชิงสร้างสรรค์ (Creative Civic Leadership) (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นของการเป็น “ผู้นำพลเมือง” ผู้มีจิตสาธารณะ มีวิสัยทัศน์ และสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม การคิดเชิงระบบ การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และ การตัดสินใจบนฐานข้อมูลและความร่วมมือ เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นผู้นำที่ทั้ง “คิดได้ ทำเป็น และมีจิตใจเพื่อส่วนรวม”

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) แนวคิดและรูปแบบของภาวะผู้นำ (Leadership Styles)
- 2) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างแรงบันดาลใจในทีม
- 3) การทำงานร่วมกันและการสร้างพลังเครือข่าย
- 4) การคิดเชิงระบบและการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
- 5) ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมทางสังคม

- 6) การบริหารความขัดแย้งและการเจรจาเชิงสร้างสรรค์
- 7) การพัฒนา “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ในบริบทของชุมชน
- 8) การประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำในการออกแบบและขับเคลื่อนโครงการพลเมือง

2.3.2 หัวข้อวิชาที่ 10 : ผู้นำกับการขับเคลื่อนชุมชนและการสร้างนโยบายสาธารณะ (Community Advocacy & Policy Action) (18 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้ มุ่งสร้างทักษะและความเข้าใจในการขับเคลื่อนประเด็นสำคัญในพื้นที่และออกแบบ เสนอนโยบายสาธารณะ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ไข และสื่อสารแนวทางแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

หัวข้อวิชานี้ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) การระบุและวิเคราะห์ประเด็นในพื้นที่ (6 ชั่วโมง)
 - การสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน
 - การจัดลำดับความสำคัญและประเมินผลกระทบ
 - การวิเคราะห์ ข้อมูล
- 2) การออกแบบแนวทางแก้ไขและโครงการขับเคลื่อน (6 ชั่วโมง)
 - การสร้างแผนปฏิบัติการและโครงการขับเคลื่อนประเด็น
 - การประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่
 - การใช้ทรัพยากรและทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) การจัดทำและเสนอแผนนโยบายสาธารณะ (6 ชั่วโมง)
 - การจัดทำเอกสาร/รายงานนโยบาย
 - การนำเสนอต่อหน่วยงานหรือชุมชน
 - การสะท้อนผลการดำเนินงานและบทเรียนที่ได้รับ

2.3.3 หัวข้อวิชาที่ 11 : ผู้นำกับการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายสู่กระบวนการนิติบัญญัติ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ (6 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและเสริมสร้างทักษะการสื่อสารเชิงนโยบาย การนำเสนอแนวคิด ข้อมูล และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและสมรรถนะของพลเมืองในการเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการนิติบัญญัติ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

หัวข้อวิชานี้ ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

- 1) หลักการพูดในที่สาธารณะ หลักการนำเสนอ ผ่านการฝึกปฏิบัตินำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายต่อสาธารณะ (3 ชั่วโมง)
- 2) หลักการติดต่อหน่วยงานและการเข้านำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงาน ผ่านการปฏิบัติจริง (3 ชั่วโมง)

2.3.4 หัวข้อวิชาที่ 12 : การสะท้อนการเรียนรู้ นักเรียนโรงเรียนพลเมือง (3 ชั่วโมง)

หัวข้อนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเป็นนักเรียนโรงเรียนพลเมืองและจากการเรียนการสอน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ซึ่งเรียก “การสะท้อนการเรียนรู้” อันเป็นหลักการสำคัญของการเรียนในทุกช่วงวัย ที่จะพัฒนากรอบคิด (concept) ให้เกิดขึ้นในบุคคลและเกิดการจดจำได้ การเรียนรู้ของบุคคลจะพัฒนาผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งโรงเรียนพลเมืองมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องมีการสะท้อนบทเรียนเพื่อ ประโยชน์ให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้สอน และผู้เรียน

การสะท้อนการเรียนรู้ของโรงเรียนพลเมืองจึงเป็นกระบวนการสุดท้ายเพื่อเกิดผลึกความคิดตั้งแต่การเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น/ชุมชน และการเป็นผู้เสนอ นโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หัวข้อวิชานี้ ประกอบด้วยประเด็นการเรียนรู้ คือ

1. สิ่งที่เรียนรู้จากโรงเรียนพลเมืองทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ
2. สิ่งที่เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
3. สิ่งที่เรียนรู้ในฐานะพลเมืองที่ผ่านโครงการโรงเรียนพลเมือง และการนำสิ่งที่เรียนรู้สู่ท้องถิ่น/ชุมชน และ สังคม

3. ผลที่คาดว่าจะได้รับ / ตัวชี้วัดความสำเร็จ

5.1 เกิดผู้นำที่มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง ในสังคมประชาธิปไตย

5.2 เกิด “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Change Leader) ที่มีวิสัยทัศน์ คิดเชิงสร้างสรรค์ และสามารถ ออกแบบ รวมทั้งขับเคลื่อนกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม ประชาธิปไตย

5.3 เกิดเครือข่ายพลเมืองที่มีพลังร่วมในการแก้ไขปัญหา พัฒนา และนำเสนอแนะนโยบายสาธารณะต่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อขับเคลื่อน การพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน อย่างน้อย 1 ประเด็น ดังนี้

- ประเด็น การบริหารจัดการขยะ ผลักดันสู่พระราชบัญญัติขยะแห่งชาติ
- ประเด็น เกษตรอินทรีย์และความมั่นคงทางอาหาร ผลักดันสู่พระราชบัญญัติความมั่นคงทางอาหาร
- ประเด็น การจัดการภัยพิบัติทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ผลักดันสู่ข้อบัญญัติท้องถิ่น

5.4 เกิดกิจกรรมการรณรงค์การเลือกตั้งในระดับชาติ (เป้าหมาย คือ ส่งเสริมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ออกไปใช้สิทธิ เพิ่มขึ้น ใน 5 หน่วยเลือกตั้ง)

4. วิธีการติดตามและการประเมินผล

- 4.1 ใช้แบบสอบถามวัดความรู้ ก่อน-หลัง
- 4.2 การสังเกตพฤติกรรม
- 4.3 สนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียนอย่างไม่เป็นทางการหรือสอบถามความคิดเห็นผู้เรียน
- 4.4 ถอดบทเรียนการดำเนินโครงการโรงเรียนสร้างผู้นำพลเมือง

